

1.1. Znalost jako společenský fenomén

Pojem *znalosti* intuitivně interpretujeme jako produkt „*vědění*“, resp. „*poznání*“. V tomto smyslu je znalost charakterizována jako fenomén společenského paradigmatu¹, které se v současné době mění z formulace „*nejsilnější je společnost, která nejvíce a nejlaciněji vyrábí*“ ve formulaci „*nejsilnější je společnost, která nejvíce ví*“.

V této formulaci se pokusíme interpretovat pojem znalosti jako „*něco o něčem k něčemu*“, kde výrazy „*něco*“, „*o něčem*“, „*k něčemu*“ jsou *proměnné*, za něž můžeme dosadit následující hodnoty :

- „*něco*“ = popis, obraz
- „*o něčem*“ = reálný svět, objekty reálného světa
- „*k něčemu*“ = k ovládnutí, k řízené změně objektů reálného světa

¹ Paradigmatem (v přístupném zjednodušení) budeme rozumět soubor výrazných znaků, spojených s rozlišením etap společenského vývoje.

*Hodnoty těchto proměnných, formujících **koncept znalosti**, jsou dále vyznačeny vlastnostmi:*

- *obraz může být zdokonalován, zpodrobnován*
- *objekty nabývají různé kvality a především jejich rostoucí počet vede k houstnutí prostoru a času, v němž objekty existují*
- *ovládání je rozlišeno úplností a účinností*

Vlastnosti zdokonalování obrazu, houstnutí obrazů objektů a rostoucí účinnosti obrazů k ovládání jsou integrální charakteristikou inženýrské znalosti jako civilizačního fenoménu jak s kvantitativním, tak s kvalitativním významem, která popisuje prostor znalosti.

Pokrytím kvantitativně i kvalitativně rostoucího prostoru znalosti se předpokládá i vybavenost znalosti zdokonalenou vlastní technologií generování znalosti jako obrazu o rostoucím prostoru objektu, přenášením (sdělováním) obrazu v rostoucím prostoru objektů a růzností využití znalosti

k ovládnutí rostoucí různosti objektů v rostoucím prostoru. Společným a rozhodujícím znakem fází této technologie je *přenositelnost znalosti v prostoru, sdělitelnost, komunikační schopnost znalosti*, překonávající prostory různých obrazů, objektů a efektů ovládnutí.

Ke *zvládnutí technologií znalosti* lze přistupovat v podstatě trojím způsobem:

- vysvětlováním a přijetím
- používáním prostředků
- využitím (inženýrských) metod a technik

Prostor znalostního inženýrství

*Prostor, v němž vznikají znalosti, je vymezen dimenzemi poznávání. Ve zkratce, která se pokouší reprodukovat složité analýzy gnoseologie, tyto dimenze soustředíme do dvou základních, jimiž jsou způsoby *poznávání*, rozlišené *postupy*, a *znaky* (jakoby proměnné), jimiž lze způsoby a postupy poznávání *identifikovat*.*

Do první dimenze *poznávání prostoru* shrneme *postupy*:

- *vědy*, charakterizované tvůrčími objevovacími a opakovatelnými *postupy*;
- *umění*, charakterizované tvůrčími podněcujícími, ale neopakovatelnými *postupy*;
- *praxe*, charakterizované v podstatě potvrzovacími a netvůrčími *postupy*, avšak opakovatelnými (reprodukčními) i neopakovatelnými

Do druhé dimenze *identifikace prostoru* poznávání shrneme *znaky* :

- *cílů*, kterými lze postupy a jejich výsledky *hodnotit*
- *prostředků*, které má ten který způsob poznávání k *dispozici*
- *forem*, v nichž lze výsledky poznávání využít, *nosičů* výsledků, znalosti

Hodnoty (opět v rámcové zkratce), jimiž jednotlivé druhy poznávání realizují znalost v uvedených dvou dimenzích prostoru znalostí, jsou vymezeny hodnotami polí následující tabulky – *matice posuzování* :

znaky . postupy	cíle	prostředky	formy (nosič znalosti)
věda	teorie (1)	jazyk (2)	model (3)
umění	podněty emotivního typu (4)	multijazyk (5)	multimédia (6)
praxe	provádění, realizace (7)	nástroje, stroje, zkušenost (8)	rutina (9)

Zdroj: Vlček J.: *Znalostní inženýrství*, edice monografií NNW, ČVUT Praha, 2003